

Uvodnik • Editorial

Drage čitateljice i čitatelji, broj koji držite u rukama posvećen je stotoj obljetnici objavljivanja *Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića* Ivane Brlić-Mažuranić, najvažnijega dječjega romana hrvatske književnosti. Logotip Manifestacije *Hlapić 2013.* na stranicama časopisa naznačuje da se i *Libri & Liberi* pridružuje svima koje je Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti tijekom 2013. godine okupila oko *Šegrta Hlapića*. Održano je više od dvije stotine aktivnosti, od međunarodne znanstvene konferencije do velikoga broja radionica, izložba i priredbi, sve u čast ovoga hrvatskoga, ali i međunarodnoga dječjega klasika. O Manifestaciji detaljnije piše Ivana Faletar Horvatić u rubrici *Kronika*.

Rubrika *Studije* cijela je posvećena *Šegrtu Hlapiću*. Hans-Heino Ewers u nadahnutom je ogledu prikazao intelektualno mjesto ovoga romana u kontekstu europske dječje književnosti početkom dvadesetoga stoljeća. Tu je temu autor izložio i prigodom središnje proslave stote obljetnice i otvaranja Međunarodne znanstvene konferencije *Od čudnovatog do čudesnog*, u travnju 2013. godine, i tako osigurao prikladan uvod za znanstvene rasprave koje su uslijedile. Na jednako primjeren način, otvarajući romanu o *Hlapiću* ne samo povijesni nego i suvremeni međunarodni intelektualni obzor, ogled u ovome broju časopisa uvodi u niz studija koje *Hlapiću* pristupaju na različite načine, otkrivajući pritom njegova mnoga lica i naznačujući smjerove budućih istraživanja. Tako studija Željke Flegar „The Great Literary Improvisers“ analizira *Hlapića* sa stajališta improvizacijskoga kazališta te ga povezuje s drugim remek-djelima Zlatnoga doba dječje književnosti. Autorica pokazuje da sva ta djela, uključujući i *Hlapića*, dio svoje postojanosti, univerzalnosti i prilagodljivosti duguju upravo kreativnim improvizacijskim procesima koji se u njima manifestiraju. Martin Machata piše „O prijevodu i prevođenju *Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića* na slovački“. Osim što detaljno analizira slovački prijevod iz 1940. godine kao međukulturni prostor susreta dvaju naoko udaljenih kultura i jezika, autor argumentirano pojašnjava kontekst i razloge njegova pojavljivanja upravo za vrijeme Drugoga svjetskoga rata. Ujedno postavlja i pitanje aktualnosti ovoga sedamdesetak godina staroga prijevoda i potrebe njegova osuvremenjivanja kako bi se obnovilo zanimanje za *Hlapića* među slovačkim čitateljima. Sljedeće su dvije studije usmjerene na analizu samoga romana, prva na tematske, a druga na stilsko-jezične aspekte. Vladimira Rezo određuje *Šegrta Hlapića* dvojako: kao

roman ceste i roman prostora te analizira mjesta i prostore zastupljene u romanu u potrazi za istaknutim spacijalnim hvatištima oko kojih se uspostavlja narativni prostor romana. U prvi plan dolaze kategorije kuće i ceste, kao i specifična mjesta kao što su prag ili raskrižje, sajam i cirkus. Univerzalnosti romana pridonosi ispreplitanje statične i dinamične perspektive, a značenjski se postav romana u cjelini, zaključuje autorica, otvara pluralizmu različitih interpretacija. Jelena Vignjević analizira i uspoređuje jezična i stilska obilježja rukopisa i prvotiska romana, te utvrđuje promjene u prvotisku, koje su narušile prvobitne autoričine namjere i promijenile pojedine stilske i značenjske sastavnice izvornoga teksta. Razloge za takvu situaciju nalazi autorica u jezičnopolitičkim okolnostima u hrvatskom povijesnom kontekstu početkom dvadesetoga stoljeća. Rubriku *Studije* zaokružuje rad Spomenke Štimec „Azijsko putovanje *Šegrta Hlapića* na krilima esperanta“ u kojemu se detaljno opisuju okolnosti i situacije koje su prijevod *Šegrta Hlapića* na esperanto, iz 1998. godine, pretvorile u posredni prijevod za izdanja ovoga romana na mnogim azijskim jezicima. Zahvaljujući esperantu, danas se *Hlapić* čita na japanskom, kineskom, perzijskom, bengalskom, vijetnamskom i korejskom jeziku, postao je poznat i prihvaćen u kulturama u kojima se ti jezici govore, te zahvaljujući tome raste zanimanje za *Hlapića* u međunarodnoj javnosti.

I rubrika *Građa* posvećena je *Šegrta Hlapiću*. Berislav Majhut i Sanja Lovrić Kralj brižljivo su priredili za objavljivanje prijepise pisama iz korespondencije Ivane Brlić-Mažuranić u kojima se spominje *Hlapić*, kao i druge materijale, fotografije i bilješke vezane uz roman i njegovu scensku adaptaciju 1934. godine. Ovi prilozi na specifičan i jedinstven način osvjetljavaju svakodnevnicu velike spisateljice u kojoj je roman nastao, kao i njezina nastojanja i želje da djelo bude primjereno predstavljeno te da trajno zaživi kao dječje štivo. Otkrivamo autoričinu nježnu povezanost sa svojim romanom, kao i brigu cijele obitelji i bliskih rođaka za njegovu sudbinu, i to usprkos njihovim državnicičkim ili dnevnim preokupacijama, ali i razumijevanje i podršku mnogih uglednika i kulturnih djelatnika, onih suvremenika koji su dobro razumjeli njegovu važnost. Ne možemo znati je li spisateljica pod kraj života i nadalje vjerovala u *Hlapićev* blistav put, no sigurno bi bila zadovoljna što i nakon stotinu godina ovo kratko i uzbudljivo, mudro djelo jednakom snagom privlači nove čitatelje, a književne znanstvenike potiče na neprestana nova tumačenja razloga njegove, možda ipak nikada do kraja razjašnjive vitalnosti i trajne vrijednosti.

Radovi i prilozi u ovome broju *Libri & Liberi* pridonose toj stalnoj i nedovršenoj potrazi za razumijevanjem *Hlapićeve* tajne, a time i potrazi za razumijevanjem biti vrhunske umjetničke dječje književnosti.

Smiljana Narančić Kovač

Dear Readers,

The issue in your hands is dedicated to the centennial of the publication of *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* [The Strange Adventures of Hlapich the Apprentice], the most important children's novel of Croatian children's literature. The logo of the celebrations titled *Hlapić 2013* on the pages of this issue indicates that *Libri & Liberi* joins all those who have been involved in celebrating the 100th anniversary of *Hlapich the Apprentice* led by the Croatian Association of Researchers in Children's Literature during 2013. Over two hundred activities took place, from an international research conference to many workshops, exhibitions and performances, all in honour of this Croatian and international children's classic. The celebrations are described in more detail by Ivana Faletar Horvatić in the *Events* section.

The *Studies* section wholly focuses on *Hlapich the Apprentice*. Hans-Heino Ewers explains the intellectual position of this novel in the context of European children's literature at the beginning of the 20th century. This inspiring essay was also presented on the occasion of the central celebration of the 100th anniversary of the novel and the opening of the International Research Conference *From the Strange to the Wondrous* in April 2013, introducing most suitably the discussions that followed. In an equally appropriate way, by mapping both the historical and the present day intellectual territory of the novel and its international context, the essay introduces other papers which approach *Hlapich* from different perspectives. Their authors reveal its many facets and mark directions for future research. Thus, Željka Flegar in her paper "The Great Literary Improvisers" analyses *Hlapich* from the point of view of the improvisational theatre, and considers it together with other masterpieces of the Golden Age of children's literature. The author shows that these works, including *Hlapich*, owe much of their constancy, universality and adaptability precisely to the creative improvisatory processes that are manifested in them. Martin Machata focuses on "The Translation and Translating of *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* into Slovak". In addition to a detailed analysis of the 1940 Slovak translation as an intercultural meeting space of two seemingly distant cultures and languages, the author provides a well-argued explanation of the context and reasons for its appearance during the Second World War. He also raises the question of the obsolescence of this more than seventy-year-old translation and of the need for it to be revised so that it can again attract interest for *Hlapich* among Slovak readers. The next two studies focus on analyses of the novel itself, the first on the thematic aspects, and the second on the issues of language and style. Vladimira Rezo defines *Hlapich the Apprentice* as a road novel and as a space-oriented novel and analyses the notions of place and space as presented in the narrative, in search of spatial points of reference which establish the foundations of the narrative space. Categories such

as house and road, as well as specific places like threshold or crossroads, fair and circus, come to the fore. The author concludes that the interlacing of the static and dynamic perspectives contributes to the universality of the novel, and also that the novel as a whole opens up towards a plurality of interpretations. Jelena Vignjević analyses the linguistic and stylistic traits of the manuscript in comparison with the first printing of the novel, and finds numerous changes in the published version, which spoiled the writer's initial intentions and altered specific stylistic and semantic elements of the original text. The author of the study explains the reasons for the modifications found in the first printing of *Hlapich the Apprentice* in the historical linguistic-political context in Croatia at the beginning of the 20th century. The *Studies* section concludes with "The Asian Journey of *Hlapich the Apprentice* on the Wings of Esperanto", a paper by Spomenka Štimec describing the circumstances which turned the 1998 translation of *Hlapich the Apprentice* in Esperanto into a relay translation, rendering new editions of the novel in several Asian languages. As a result, *Hlapich* is today read in Japanese, Chinese, Persian, Bengali, Vietnamese and Korean. The novel has become well known and accepted in cultures in which these languages are spoken, and there has consequently been growing interest for *Hlapich* in the international community.

The *Fact File* section also brings materials related to *Hlapich the Apprentice*. Berislav Majhut and Sanja Lovrić Kralj have carefully edited and prepared for publication the letters from Ivana Brlić-Mažuranić's correspondence, photographs, notes and other materials related to the novel and to its theatrical adaptation first performed in 1934. These items and letters in a special and rather unique way shed light on the everyday life of the great writer, on her endeavours to appropriately present her work, and on her wishes for the novel to remain permanently engaging and admired reading for children. They also reveal the author's tender bond with her novel, the care of the whole family and close relatives for its fate, despite their engagement in state affairs or their everyday ordeals. They document appreciation for the novel and the support of many distinguished persons and notable cultural workers, contemporaries who well understood its importance. We cannot know if the author, towards the end of her life, still believed in the dazzling path *Hlapich* was to take, but she would certainly have been pleased that a hundred years after its creation, this short and exciting, wise piece has the same power to attract new readers, and that it continues to inspire literary scholars to strive to explain the reasons for its (perhaps never fully explicable) vitality and enduring value.

The studies and other materials in this issue of *Libri & Liberi* contribute to this permanent and unfinished search for an understanding of the secret of *Hlapich*, which is, in its own way and at the same time, a search for an understanding of the essence of children's literature at its best.

Smiljana Narančić Kovač